

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

SERMONES

AD POPULUM.

CLASSIS III.

SERMONES DE SANCTIS.

SERMO CCLXXIII¹.

*In Natali martyrum Fructuosi episcopi, Augurii et
Eulogii diaconorum².*

I. DOMINUS Jesus Martyres suos non solum instruxit
præcepto, sed et firmavit exemplo. Ut enim quod seque-
rentur haberent passuri, prior ille passus est pro eis: iter

¹ Alias de Diversis 101. — ² Tarracone in Hispania, tempore Galieni, Emiliano et Basso Coss. passi sunt, die 21 Januarii, feria quarta. In hunc 21 Januarii diem prædictis Consulibus incidit quarta feria anno Christi 259 Passionis eorum acta, inque ipsis Martyrum responsa quæ hic refert Augustinus, reperies apud Surium et Bollandum. Serm. hunc citat Florus ad 2 Cor. 11.

ostendit, et viam fecit. Mors aut animæ est, aut corporis. Sed anima non potest mori, et potest mori: mori non potest, quia sensus ejus nunquam perit; mori autem potest, si Deum perdit. Sicut enim est ipsa anima sui corporis vita; sic Deus est ipsius animæ vita. Quomodo ergo corpus moritur, quando illud dimiserit anima, id est, vita ipsius: sic anima moritur, quando illam dimiserit Deus. Ut autem animam non dimittat Deus, sit semper in fide, ut non timeat mortem pro Deo; et non moritur dimissa a Deo. Restat ergo ut mors quæ timetur, corpori timeatur. Sed etiam inde Dominus Christus securos Martyres suos fecit. Quomodo enim incerti essent de integritate membrorum, qui securitatem acceperant de numero capillorum? « Capilli, inquit, vestri numerati sunt ¹. » Alio autem loco apertius dicit: « Dico enim vobis, quia » capillus capitis vestri non peribit ². » Dicit veritas, trepidat infirmitas.

II. Beati sancti, in quorum Memoriis celebramus diem passionis illorum: illi acceperunt pro temporali salute æternam coronam, sine fine immortalitatem: nobis dimiserunt in istis solemnitatibus exhortationem. Quando audimus quomodo passi sunt Martyres, gaudemus et glorificamus in illis Deum: nec dolemus quia mortui sunt. Etenim si mortui pro Christo non essent, numquid usque hodie viverent? Quare non faceret confessio, quod factura fuerat ægritudo? Audistis persequentium interrogationes, audistis confitentium responsiones, cum sanctorum passio legeretur. Inter cætera quale erat illud beati Fructuosi episcopi? Cum ei diceret quidam, et peteret ut eum in mente haberet, et oraret pro illo, respondit: « Me » orare necesse est pro Ecclesia catholica, ab Oriente » usque ad Occidentem diffusa. » Quis enim orat pro sin-

¹ Matth. x, 30, et Luc. xii, 7. — ² Luc. xxi, 18.

gulis? Sed neminem singulorum præterit, qui orat pro universis. Ab eo nullum membrum prætermittitur, cujus oratio pro toto corpore funditur. Quid ergo vobis videtur admonuisse istum, a quo rogabatur ut oraret pro eo? quid putatis? Sine dubio intelligitis. Commemoramini a nobis. Rogabat ille ut oraret pro illo. « Et ego, inquit, oro pro » Ecclesia catholica, ab Oriente usque ad Occidentem » diffusa. » Tu si vis ut pro te orem, noli recedere ab illa, pro qua oro.

III. Quale est etiam illud sancti Diaconi, qui cum Episcopo suo passus et coronatus est? Ait illi iudex: « Num » quid et tu Fructuosum colis? » Et ille: « Ego non colo » Fructuosum, sed Deum colo, quem colit et Fructuosus. » Quomodo nos admonuit, ut Martyres honoremus, et cum Martyribus Deum colamus? Neque enim tales esse debemus, quales Paganos dolemus. Et quidem illi mortuos homines colunt. Illi quippe omnes, quorum nomina auditis, quibus templa constructa sunt, homines fuerunt; et in rebus humanis habuerunt plerique eorum et pene omnes regiam potestatem. Auditis Jovem, auditis Herculem, auditis Neptunum, auditis Plutonem, Mercurium, Liberum et cæteros: homines fuerunt. Non ista solum in fabulis poetarum, sed etiam in historia gentium declarantur. Qui legerunt, noverunt: qui non legerunt, credant eis qui legerunt. Illi ergo homines beneficiis quibusdam temporalibus res humanas sibi conciliaverunt, et ab hominibus vanis et vana sectantibus ita coli cœperunt, ut dii vocarentur, dii haberentur, tanquam diis templa ædificarentur, tanquam diis supplicaretur, tanquam diis aræ construerentur, tanquam diis sacerdotes ordinarentur, tanquam diis victimæ immolarentur.

IV. Templum autem solus Deus verus habere debet, sacrificium soli Deo vero offerri debet. Ista ergo quæ de-

bentur rite et integre uni vero Deo, exhibebant miseri decepti multis falsis diis. Hinc humanam miseriam per-versus error obsedit: hinc omnium prostratis mentibus diabolus incubabat. At ubi gratia Salvatoris et misericordia Dei tandem respexit indignos; impletum est quod propheticè prædictum est in Canticò Canticorum: « Exurge, » Aquilo, et veni, Auster; et perfla hortum meum, et » fluent aromata ¹. » Tanquam dictum est: « Exurge, » Aquilo. » Aquilonia enim pars mundi frigida est. Sub diabolo tanquam sub Aquilone animæ frigerunt, et charitatis calore perduto gelaverunt. Sed quid ei dicitur? « Exurge, Aquilo. » Sufficit quod incubuisti, sufficit quod possedisti, sufficit quod super prostratos recubuisti: « Exurge. Veni, Auster, » ventus de parte lucis atque fervoris: « Et perfla hortum meum, et fluent aromata. » Ista paulo ante aromata legebantur.

V. Quæ sunt ista aromata? De quibus dicit ipsa Domini sponsa: « Post odorem unguentorum tuorum curremus ². » Cujus odoris memor Apostolus dicit: « Christi » bonus odor sumus in omni loco, et in his qui salvi » fiunt, et in his qui pereunt. » Magnum sacramentum: « Christi bonus odor sumus in omni loco, et in his qui » salvi fiunt, et in his qui pereunt. Quibusdam quidem » odor vitæ in vitam, quibusdam odor mortis ad mortem. » Et ad hæc intelligenda quis idoneus ³? » Quomodo bonus odor alios vegetat, alios necat? Bonus odor, non malus. Non enim ait: Bonus odor bonos vegetat, et malus odor malos necat. Non ait: Aliis quidem sumus odor bonus ad vitam, aliis odor malus ad mortem. Non hoc ait: sed, « Christi bonus odor sumus in omni loco. » Væ miseris, quos bonus odor occidit. Si ergo bonus odor estis, o Paule, quare iste odor alios occidit, alios vege-

¹ Cant. iv, 16. — ² Id. i, 3. — ³ 2 Cor. ii, 15, 16, et Florus ibid.

tat? Quod alios vegetat, audio, intelligo: quod alios occidit, difficile assequor: maxime quia dixisti: « Et ad » hæc quis idoneus? » Non est mirum quia non sumus idonei. Faciat nos idoneos, cujus odor erat de quo loquimur. Cito enim mihi respondet Apostolus: Intellige, « Christi bonus odor sumus in omni loco, et in his qui » salvi fiunt, et in his qui pereunt. » Nos tamen bonus odor, « Aliis odor vitæ ad vitam, aliis odor mortis ad mor- » tem. » Odor iste vegetat diligentes, necat invidentes. Si enim non esset claritudo sanctorum, invidia non surgeret impiorum. Coepit persecutionem pati odor sanctorum: sed quomodo ampullæ unguentorum quanto magis frangebantur, tanto amplius odor diffundebatur.

VI. Beati, quorum passio recitata est. Beata Agnes sancta, cujus passionis hodiernus est dies. Virgo quæ quod vocabatur, erat. Agnes latine agnam significat, græce castam. Erat quod vocabatur: merito coronabatur. Quid ergo, fratres mei, quid vobis dicam de hominibus illis, quos Pagani pro diis coluerunt, quibus templa, sacerdotia, altaria, sacrificia exhibuerunt? quid vobis dicam, non illos esse comparandos Martyribus nostris? Etiam hoc ipsum injuria est, quia vel dico. Quibuscumque, qualibuscumque infirmis fidelibus, licet adhuc carnalibus et lacte alendis, non cibo, absit ut illi sacrilegi comparentur. Contra unam aniculam fidelem christianam qui valet Juno? Contra unum infirmum et trementem omnibus membris senem Christianum quid valet Hercules? Vicit Cacum, vicit Hercules leonem, vicit Hercules canem Cerberum: vicit Fructuosus totum mundum. Compara virum viro. Agnes puella tredecim annorum, vicit diabolium. Eum puella ista vicit, qui de Hercule multos decepit.

VII. Et tamen, charissimi, nos Martyres nostros, quibus illi nulla ex parte sunt conferendi, pro diis non

habemus, non tanquam deos colimus. Non eis templa, non eis altaria, non sacrificia exhibemus. Non eis sacerdotes offerunt: absit. Deo præstantur. Imo Deo ista offeruntur, a quo nobis cuncta præstantur. Etiam apud Memoriam sanctorum Martyrum cum offerimus, nonne Deo offerimus? Habent honorabilem locum Martyres sancti. Advertite: in recitatione ad altare Christi loco meliore recitantur; non tamen pro Christo adorantur. Quando audistis dici apud Memoriam sancti Theogenis, a me, vel ab aliquo fratre et collega meo, vel aliquo presbytero, offero tibi, sancte Theogenis? aut offero tibi, Petre? aut offero tibi, Paule? Nunquam audistis. Non fit: non licet. Et si dicatur tibi: Numquid tu Petrum colis? responde quod de Fructuoso respondit Eulogius: Ego Petrum non colo, sed Deum colo, quem colit et Petrus. Tunc te amat Petrus. Nam si volueris pro Deo habere Petrum, offendis petram, et vide ne pedem frangas, offendendo in petram.

VIII. Ut noveritis verum esse quod dico: audite, admono vos. In Actibus Apostolorum cum magnum miraculum fecisset apostolus Paulus in Lycaonia, cives ejusdem regionis sive provinciæ putaverunt deos descendisse ad homines, et crediderunt esse Barnabam Jovem, Paulum autem Mercurium, quia ipse erat in sermone promptissimus. Hoc credentes attulerunt vittas et victimas; et voluerunt illis offerre sacrificium. Illi continuo non irriserunt, sed expaverunt; vestimenta sua continuo consciderunt, et dixerunt eis: « Fratres, quid facitis? Et nos » sicut vos homines sumus passibiles: sed annuntiamus » vobis Deum verum. Convertimini ab his vanis¹. » Videtis quomodo sancti horrerunt coli se pro diis. Item beatus Joannes evangelista, qui scripsit Apocalypsim, cum illa mira quæ sibi ostendebantur stuperet, expaves-

¹ Act. xiv, 14.

cens quodam loco cecidit ad pedes Angeli, a quo sibi omnia monstrabantur. Et ait illi Angelus, cui nullus homo est comparandus: « Surge, quid facis? Deum adora. Nam » ego conservus tuus sum, et fratrum tuorum¹. » Oderunt Martyres lagenas vestras, oderunt Martyres sartagine vestras, oderunt Martyres ebrietates vestras. Sine injuria eorum dico, qui tales non sunt: illi ad se referant, qui talia faciunt: oderunt ista Martyres, non amant talia facientes. Sed multo plus oderunt, si colantur.

IX. Ideo, charissimi, exultate in diebus sanctorum Martyrum: orate, ut sequamini vestigia Martyrum. Non enim homines estis, et illi homines non fuerunt: non enim nati estis, et illi aliunde nati sunt: non enim alterius generis carnem portaverunt, quam vos portatis. Ex Adam omnes sumus, in Christo omnes esse conamur. Ipse Dominus noster, ipsum caput Ecclesiæ, unigenitus Filius Dei, Verbum Patris per quod facta sunt omnia, non alterius generis carnem habuit quam nos. Ideo voluit de virgine hominem suscipere, de una ex genere humano carne nasci. Nam si aliunde faceret sibi corpus, quis crederet quia carnem portabat, quam portamus et nos? Sed tamen ille carnem in similitudinem carnis peccati, nos carnem peccati. Non enim ex virili semine, aut ex masculi et foeminae concupiscentia: sed quid? Nuntio Patris. Et tamen cum sit mirabiliter natus, mortalis nasci dignatus est, et mori pro nobis, et sanguine suo redimere nos, secundum quod homo est. Videte quod dico, fratres: et ipse Christus cum sit Deus, cum sit cum Patre unus Deus, cum sit Verbum Patris, unigenitus æqualis Patri et coæternus; tamen in quantum homo esse dignatus est, maluit sacerdos dici, quam sibi exigere sacerdotem; maluit sacrificium esse, quam poscere; in quantum homo est.

¹ Apoc. xix, 10.

Nam in quantum Deus est, totum quod Patri debetur, et unigenito Filio debetur. Ideo, charissimi, veneramini Martyres, laudate, amate, prædicate, honorate: Deum Martyrum colite. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO CCLXXIV¹.

In Natali Martyris Vincentii, I.

MAGNUM spectaculum spectavimus oculis fidei, Martyrem sanctum Vincentium ubique vincentem. Vicit in verbis, vicit in pœnis; vicit in confessione, vicit in tribulatione; vicit exustus ignibus, vicit submersus fluctibus: postremo vicit tortus, vicit mortuus. Quando caro ejus, in qua erat trophæum Christi victoris, de navicula mittebatur in mare, tacite dicebat: « Dejicimur, sed non » perimus². » Quis istam patientiam militi suo donavit, nisi qui pro illo prior sanguinem fudit? Cui dicitur in Psalmo: « Quoniam tu es patientia mea, Domine: Domine mine, spes mea a juventute mea³. » Magnum certamen magnam comparat gloriam; non humanam, nec temporalem, sed divinam et sempiternam. Fides pugnat; et quando fides pugnat, carnem nullus expugnat. Quia etsi laniatur, etsi laceratur; quando perit qui sanguine Christi redemptus est? Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, et Christus perdit quod emit sanguine suo? Sed hoc totum non ad hominis, sed ad Dei gloriam refertur. Ab ipso vere est patientia, vera patientia, sancta

¹ Alias 8 inter editos a Parisiensibus. — ² 2 Cor. IV, 9. — ³ Psal. LXX, 5.

patientia, religiosa patientia, recta patientia, christiana patientia donum Dei est. Nam et multi latrones patientissime torquentur; et non cedentes et tortorem vincentes, postea æterno igne puniuntur. Causa discernit Martyrem a patientia, imo a duritia sceleratorum. Par est poena, sed dispar est causa. Martyrum voce cantavimus: (dixerat enim ista Vincentius in orationibus suis:) « Judica me, » Deus, et discerne causam meam a gente non sancta¹. » Discreta est causa ejus: quia pro veritate, pro justitia, pro Deo, pro Christo, pro fide, pro Ecclesiæ unitate, pro individua charitate certavit. Quis ei donavit istam patientiam? quis? Indicet nobis Psalmus. Ibi enim legitur, ibi cantatur: « Nonne Deo subjecta erit anima mea? Ab illo » enim patientia mea². » Quisquis putat sanctum Vincentium viribus suis ista potuisse, nimis errat. Quisquis enim viribus suis hoc se posse præsumpserit, etsi videtur vincere patientia, vincitur a superbia. Bene vincere, hoc est, universas machinas vincere. Illecebras dum ministrat, vincitur per continentiam: pœnas et tormenta infligit, vincitur per patientiam: errores suggerit, vincitur per sapientiam. Ad extremum, cum omnia hæc victa fuerint, suggerit animæ, Euge, euge, quantum potuisti? quantum certasti? Quis tibi comparatur? Quam bene vicisti? Respondeat illi anima sancta: « Confundantur et reveantur, qui dicunt mihi: Euge, euge³. » Quando ergo vincit, nisi cum dicit: « In Domino laudabitur anima mea; » audiant mites, et jucundentur⁴? » Mites enim sciunt quod dico: quia in illis habitat verbum, in illis habitat exemplum. Nam qui non est mitis, nescit quid sapiat quod dictum est: « In Domino laudabitur anima mea. » Omnis enim non mitis, superbus, asper, elatus, in se vult laudari, non in Domino. Qui autem dicit: « In Domino lau-

¹ Psal. XLII, 1. — ² Id. LXI, 2. — ³ Id. LXIX, 4. — ⁴ Id. XXXIII, 3.

» dabitur anima mea : » non dicit : Audiant gentes, et jucundentur ; audiant homines, et jucundentur : sed, « Audiant mites, et jucundentur. » Audiant quibus sapit. Mitis enim erat Christus : « Sicut ovis ad immolandum ductus est¹. » Propterea mitis, quia sicut ovis ad immolandum ductus est. « Audiant mites et jucundentur. » Quia sapiunt quod dictum est : « Gustate, et videte quam » suavis est Dominus : beatus vir qui sperat in eum². » Longam lectionem audivimus, brevis est dies : longo Sermone etiam nos tenere vestram patientiam non debemus. Novimus quia patienter audistis, et diu stando et audiendo tanquam Martyri compassi estis. Qui audit vos, amet vos, et coronet vos.

SERMO CCLXXV³.

In Natali Martyris Vincentii, II.

I. MAGNUM et multum mirandum spectaculum noster animus cepit : nec inanissimam et perniciosissimam, sicut solet in theatris quarumque nugarum, sed plane utilissimam et fructuosissimam voluptatem oculis interioribus hausimus, cum beati Vincentii gloriosa passio legeretur. Erat videre invictam Martyris animam contra insidias antiqui hostis, contra sævitiam impii judicis, contra dolores mortalis carnis, acerrima conflictatione certantem, et in

¹ Isai. LIII, 7. — ² Psal. XXXIII, 9. — ³ Alias 9 inter editos a Parisiensibus.

adjutorio Domini cuncta superantem. Ita plane, charissimi, ita prorsus fuit : in Domino laudemus hanc animam, ut audiant mites, et jucundentur¹. Quas voces audierit, quas reddiderit, quæ tormenta devicerit, decursa lectio declaravit, et nobis tanquam in conspectu quæ gesta sunt posuit. Tanta pœna erat in membris, tanta securitas in verbis, tanquam alius torqueretur, alius loqueretur. Et vere alius : prædixit enim hoc Dominus, et promisit Martyribus suis dicens : « Non vos estis qui loquimini, sed » Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis². » In Domino ergo laudetur hæc anima. « Nam quid est homo, » nisi quod memor est ejus³? Aut quæ vires pulveris, nisi illo adjuvante, qui nos fecit ex pulvere? « Ut qui gloriatur, in Domino gloriatur⁴. » Si enim diabolicus et seductor spiritus plerumque implet vel fallaces vates, vel falsos martyres suos, ut tormenta corporis vel ipsi sibi ingerant, vel ingesta contemnant : quid magnum est Domino Deo nostro ad confirmandam prædicationem nominis sui, ipsorum prædicatorum carnem quidem in manus persequentium tradere, mentem vero in arcem libertatis assumere ; ut etiam dum illa patitur iniquitatem, hæc asserat veritatem? scilicet ut victores non tolerantia faciat, sed justitia : quoniam Martyres discernit causa, non pœna. Multi enim dolores toleraverunt pertinacia, non constantia ; vitio, non virtute ; pravo errore, non recta ratione ; diabolo possidente, non persequente. In nostro autem vincente Vincentio, ille quidem vincebat, qui possidebat : sed ille possidebat, qui principem hujus mundi miserat foras⁵ ; ut etiam pugnans extrinsecus superaretur, qui jam fuerat superatus, ne intus dominaretur. Ille quippe qui missus est foras, non cessans tanquam leo ru-

¹ Psal. XXXIII, 3. — ² Matth. X, 20. — ³ Psal. VII, 5. — ⁴ I Cor. I, 31. — ⁵ Joan. XII, 31.